

Jeden z nás: Ján Priechodský

ŽIVOT UPÍSANÝ FOLKLÓRU

S choreografom a vedúcim folklórneho súboru Očován Jánom PRIECHODSKÝM /na snímke/, som sa stretol na 11. ročníku Očovskej folklórnej hrudy. V dedine ho pozná každý. Nielen pre jeho vzťah k ľudovému umeniu, ale i lásku, ktorú prechováva k obci. Jeho aktivita je obdivuhodná i napriek tomu, že je na dôchodku, nedokáže odpočívať. Nevedel by sa zmieriť s nečinnosťou. Hoci svoju funkciu odovzdal Paľkovi Holikovi, na folklórny súbor nezanevrel, lebo láska k nemu ostala silnejšia.

o Začnem detstvom, lebo oboje patrí k obdobiam tvojho života, na ktoré si spomínaš najradšej. V čom sa napĺňala tvoja túžba niečo v živote dokázať, dosiahnuť a ako ju ovplyvnilo prostredie, v ktorom si vyrastal?

- Moje detstvo nebolo prechádzkou ružovým sadom. Vyrastal som v rodine stredného roľníka. Musel som pásavať kravy, ovce a pri oraní poháňať junce. Predstavy o živote neboli žiadne, otec povedal - bude s teba roľník a o tom sa nedalo diskutovať.

o Kde si odkrútil učňovské roky a ako si spomínaš na ten čas?

- Ako pätnásťročný som šiel pracovať do Pozemných stavieb v Husovej, pretože ako kulakovho syna ma nechceli vziať ani za učňa. Až neskôr som sa zaškolil v Plzni a o rok už pracoval v PPS Detva. V podniku som si urobil i výučný list.

o Kedy sa v tebe zrodila túžba venovať sa ľudovému umeniu, choreografii a výrobe hudobných nástrojov?

- Ako chlapec som obdivoval ľudových tanečníkov a môžem povedať, že i vďaka strýkovi Paľkovi, ktorý ma ako chlapca zaučil do tohto umenia. Tancoval som už ako sedemročný a neskôr sa uplatnil ako choreograf. Bolo to počas vojenčiny v Terezíne v založenom súbore, s ktorým sme sa zúčastňovali na vojenských prehliadkach a súťažiach. Obsadzovali sme prvé miesta a už tam ma choreografia chytila za srdce.

Po príchode do Očovej ešte posilnila aj pričinením riaditeľa základnej školy pána Hudobu, ktorý podchytil môj záujem o tento druh umenia. Nacvičoval som žiakov v detskom folklórnom súbore a vychovával z nich tanečníkov. Vtedy som si najviac osvojil základy choreografie. V škole existovali dva detské súbory a schopnejšie deti som pritiahol aj do dospelého folklórneho súboru Očován. Absolvoval som s nimi súťaž v Košiciach, kde fujaristi získali prvú cenu. Vtedy to bol veľký úspech, pretože súťažili skúsenejšie a známejšie súbory, ktoré mali podporu ROH a straníckej organizácie. Napriek tomu, sme sa ako dedinský súbor výborne umiestnili.

Súbor účinkoval i v Prahe na celoštátnej prehliadke a umiestnili sa na štvrtom mieste a rovnako skončili aj na festivale v Zakopanom. Prvé miesto v úlohe speváka získal Pavel Suja a Ján Dúbrava sa umiestnil na treťom mieste. Tých ocenení súbor získal viacero, ale najviac si cením prvé miesto na festivale vo Východnej. Za odmenu sme sa zúčastnili na festivale v Záhrebe.

o V istých rokoch Očovský súbor patrili medzi najznámejšie folklórne telesá. Do dediny chodili delegácie iba z dôvodu, aby videli jeho vystúpenie. Potom nastala jeho stagnácia. V čom bola chyba?

- Situácia bola zložitá, na činnosť súboru sme mali na účte štyridsaťtisíc korún. Všetky peniaze nám vtedajšie vedenie MNV pomáhalo, tak som sa nahneval a nechal súbor svojmu osudu. Časom sa ho chytil Pavel Lenár, Pivoluska a ďalší nasledovali pri 55. výročí založenia súboru. Nahovorili ma opätovne viesť súbor a nevedel som odmietnuť. Ani program Očovskej svadby by nebol vznikol, keby som sa nevrátil.

o Je známe, že si mal angažmán i do SLUK-u a ďalších profesionálnych súborov. Prečo si ponúknutí miesta neprijal?

- Prečo? Aj v Detve chceli, aby som viedol súbor a hoci mi núkali nemalé peniaze, nemal som záujem. Očová bola a dodnes ostala mojou láskou. Hrdý som na ňu, ľudí, prírodu a nikdy by som ju nedokázal zaprieť za peniaze a ľudové umenie zvlášť. Tradície dediny sú bohaté, bolo potrebné ich zozbierať a najlepšie to dokáže človek, ktorý má rád dedinu. Všetky programy, ktoré sme pripravili, oslovujú každého, dotýkajú sa všetkých ročných období od krštenia, stavania májov, Mitra, Vianoc, Veľkej noci, až po rodinné slávnosti. Sú to scény, ktoré choreograficky vystihujú rozmanitosť ľudských charaktérov, osudov, konaní a nič nestratili zo svojej charakteristiky doposiaľ. Každý program má svoju dejovú koncepciu poznačenú minulosťou a keď sme s Očovskou svadbou vystupovali v Hornej Mičinej, videli sme vo viacerých očiach návštevníkov smútok i radosť.

o Vytvoril si viacero pozoruhodných choreografií, okrem už spomínanej Očovskej svadby, Očovské krštenie, scénické pásmo na Mitra v Očovej a na Očovskom salaši. Na ktoré si najradšej spomínaš?

- Všetky mi rovnako prirástli k srdcu. Človek musí mať rád ľudové umenie, milovať svoj kraj, rodisko, chotár, kopce, hory a ľudí, čo žijú v tejto krásnej dedinke. To sú atribúty, bez ktorých nemožno milovať ľudové umenie, ani vytvoriť scénické pásma, ktoré ostanú vpísané hlboko do povedomia návštevníkov.

o Ďalšou tvojou láskou a srdcovou záležitosťou ostala výroba fujár, píšťal a valašiek. Výroba týchto nástrojov si vyžaduje i odbornosť, znalosť materiálu a istú ruku. Vychádzaš v tejto robote z vlastného vnútra, alebo ťa inšpirovala aj tvorba iných výrobcov?

- O výrobu fujár, píšťal a valašiek, som sa intenzívnejšie zaujímal, keď som mal viac voľného času. Niekdajší priateľ Juraj Ďurečka, uznávaný výrobca fujár a valašiek, mi dovolil obkukávať jeho robotu, ktorá ma fascinovala, upútala a mnohému naučila. Rozhodol som sa skúsiť to. Vyrábam som i opasky, pracky a viaceré ľudové výrobky.

o Čo očakávaš, ako dôchodca do budúcnosti, z čoho máš najväčšiu radosť a čo vie najviac zarmútiť tvoje srdce?

- Od budúcnosti, ako každý z nás, očakávam čo najspokojnejšie prežiť starobu. Najväčšiu radosť mám z toho, keď sa môžem zúčastňovať na skúškach súboru, ktorý som viedol od roku 1960, vyrobiť kvalitnú fujaru a zapísať si na nej. Moje srdce vie najviac zarmútiť to, že raz príde čas, keď budem musieť definitívne odložiť vrták dláto, dať bokom súbor, a potom nečinne sedieť pri svojich včelíčkách a hľadiet - ako sa hovorí, pánu Bohu do okien....

Zhovárал sa JÁN DEBNÁR

